

M.A. (2022) (SEM/CR) CBCS Part-I Semester-II Examination: Oct/Nov.-2023
Sanskrit (Compulsory) Paper-V

SANC25: Vaidik Vangamay (New Pattern 2022)

Day and Date: Monday, 04/12/2023

Total Marks: 60

Time: 2.30 PM To 4.30 PM

सूचना: :

1. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

Q.1. खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा.

१५

- 1 नचिकेत्याच्या पित्याचे नाव ..... आहे.
अ) अजीगर्त ब) आरुणी क) वाजश्रवस् ड) श्वेतकेतू
- 2 सर्व तत्सत्यं स ..... तत्वमसि श्वेतकेतो इति भूय एव म भगवन्।
अ) बुद्धी ब) मनसः क) अहंकारः ड) आत्मा
- 3 नचिकेत्याच्या पित्याने ..... या यज्ञाचे आयोजन केले होते.
अ) अश्वमेध ब) राजसूय क) विश्वजित ड) सौत्रामणि
- 4 आश्वर्यो वक्ता कुशलोऽस्य लब्ध्वाश्वर्यो ..... कुशालानुशिष्टः।
अ) ज्ञाता ब) पिता क) कर्ता ड) भ्राता
- 5 वाचारम्भणं ..... नामधेयं।
अ) अविकारः ब) विकारः क) अज्ञानः ड) जीवः
- 6 भावविकार एकूण ..... आहेत.
अ) दोन ब) चार क) पाच ड) सहा
- 7 उच्चावचाः पदार्थाः भवन्ति इति .....।
अ) औदुम्बरायणः ब) शाकटायनः क) गार्ग्यः ड) पतञ्जलिः
- 8 विनश्यति इति ..... भावस्य आदिम आचष्टे।
अ) पर ब) अपर क) पूर्व ड) तमो
- 9 निपाताचे एकूण ..... प्रकार आहेत.
अ) दोन ब) तीन क) पाच ड) सात
- 10 निरुक्त हा ..... या कोशस्वरूप ग्रंथावरील भाष्य आहे.
अ) पाणिनीय शिक्षा ब) निघण्टू क) व्याकरण महाभाष्य ड) छंदशास्त्र
- 11 माध्याह्नकालीन वाणी ..... आवाजाप्रमाणे असावी असे पाणिनीय शिक्षेत म्हटले आहे.
अ) मयूराच्या ब) चक्रवाकाच्या क) पोपटाच्या ड) कोकिळेच्या

- 12 आभ्यंतर प्रयत्न ..... आहेत.
अ) तीन ब) पाच क) सात ड) नऊ
- 13 पाणिनीय शिक्षेचा ..... वेदाशी संबंध आहे.
अ) ऋग्वेद ब) अथर्ववेद क) यजुर्वेद ड) सामवेद
- 14 पाणिनीय शिक्षेनुसार वर्णांची उच्चारस्थाने ..... आहेत.
अ) दहा ब) आठ क) बारा ड) चौदा
- 15 रङ्ग वर्णांत एकूण ..... मात्रा असतात.
अ) दोन ब) तीन क) चार ड) पाच

Q.2. टीपा लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन).

१५

- 1 यम - नचिकेत संवादातील आत्म्याचे वर्णन.
- 2 आरुणी-श्वेतकेतू संवादातील दृष्टांत.
- 3 चत्वारि पदजातानि |
- 4 विसर्गः |

Q.3. थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन) .

१५

- 1 यम-नचिकेत संवादातील नचिकेत्याच्या त्यागवृत्तीचे थोडक्यात वर्णन करा.
- 2 'त्व' शब्दाविषयी निपात की सर्वनाम याबाबत असलेली मतभिन्नता थोडक्यात लिहा.
- 3 बाह्य प्रयत्न यावर थोडक्यात लिहा.
- 4 वर्णोत्पत्ति प्रक्रिया यावर थोडक्यात लिहा.

Q.4. सविस्तर उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) .

१५

- 1 आरुणी श्वेतकेतू संवादातील दृष्टांत सविस्तर स्पष्ट करा.
- 2 सहा वेदांगातील निरुक्ताचे स्थान सविस्तर स्पष्ट करा.

*****

Model Answer Paper

M.A. (2022) (SEM/CR) CBCS Part-I Semester-II Examination: Oct/Nov.-2023

Sanskrit (Compulsory) Paper-V

SANC25: Vaidik Vangamay (New Pattern 2022)

Day and Date: Monday, 04/12/2023

Total Marks: 60

Time: 2.30 PM To 4.30 PM

Q.1. खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा.

१५

1 नचिकेत्याच्या पित्याचे नाव ..... आहे.

अ) अजीगर्त   ब) आरुणी   क) वाजश्रवस्   ड) श्वेतकेतू

Option 3

2 सर्व तत्सत्यँ स ..... तत्वमसि श्वेतकेतो इति भूय एव म भगवन्।

अ) बुद्धी   ब) मनसः   क) अहंकारः   ड) आत्मा

Option 4

3 नचिकेत्याच्या पित्याने ..... या यज्ञाचे आयोजन केले होते.

अ) अश्वमेध   ब) राजसूय   क) विश्वजित   ड) सौत्रामणि

Option 3

4 आश्रय्यो वक्ता कुशलोऽस्य लब्ध्वाश्रय्यो ..... कुशलानुशिष्टः।

अ) ज्ञाता   ब) पिता   क) कर्ता   ड) भ्राता

- Option 1
5 वाचारम्भणं ..... नामधेयं।
अ) अविकारः   ब) विकारः   क) अज्ञानः   ड) जीवः
- Option 2
6 भावविकार एकूण ..... आहेत.
अ) दोन   ब) चार   क) पाच   ड) सहा
- Option 4
7 उच्चावचाः पदार्थाः भवन्ति इति .....।
अ) औदुम्बरायणः   ब) शाकटायनः   क) गार्ग्यः   ड) पतञ्जलिः
- Option 3
8 विनश्यति इति ..... भावस्य आदिम आचष्टे।
अ) पर   ब) अपर   क) पूर्व   ड) तमो
- Option 2
9 निपाताचे एकूण ..... प्रकार आहेत.
अ) दोन   ब) तीन   क) पाच   ड) सात
- Option 2
10 निरुक्त हा ..... या कोशस्वरूप ग्रंथावरील भाष्य आहे.
अ) पाणिनीय शिक्षा   ब) निघण्टू   क) व्याकरण महाभाष्य   ड) छंदशास्त्र
- Option 2
11 माध्याह्नकालीन वाणी ..... आवाजाप्रमाणे असावी असे पाणिनीय शिक्षेत म्हटले आहे.
अ) मयूराच्या   ब) चक्रवाकाच्या   क) पोपटाच्या   ड) कोकिळेच्या
- Option 2
12 आभ्यंतर प्रयत्न ..... आहेत.
अ) तीन   ब) पाच   क) सात   ड) नऊ
- Option 2
13 पाणिनीय शिक्षेचा ..... वेदाशी संबंध आहे.
अ) ऋग्वेद   ब) अथर्ववेद   क) यजुर्वेद   ड) सामवेद
- Option 4
14 पाणिनीय शिक्षेनुसार वर्णांची उच्चारस्थाने ..... आहेत.
अ) दहा   ब) आठ   क) बारा   ड) चौदा
- Option 2
15 रङ्ग वर्णांत एकूण ..... मात्रा असतात.
अ) दोन   ब) तीन   क) चार   ड) पाच

Option 1
Q.2. टीपा लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन).

१५

- 1 यम - नचिकेत संवादातील आत्म्याचे वर्णन.
Ans:
- 2 आरुणी-श्वेतकेतू संवादातील दृष्टांत.
Ans:
- 3 चत्वारि पदजातानि।
Ans:

4 विसर्गः ।

Ans:

Q.3. थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन) .

१५

1 यम-नचिकेत संवादातील नचिकेत्याच्या त्यागवृत्तीचे थोडक्यात वर्णन करा.

Ans:

2 'त्व' शब्दाविषयी निपात की सर्वनाम याबाबत असलेली मतभिन्नता थोडक्यात लिहा.

Ans:

3 बाह्य प्रयत्न यावर थोडक्यात लिहा.

Ans:

4 वर्णोत्पत्ति प्रक्रिया यावर थोडक्यात लिहा.

Ans:

Q.4. सविस्तर उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) .

१५

1 आरुणी श्वेतकेतू संवादातील दृष्टांत सविस्तर स्पष्ट करा.

Ans:

2 सहा वेदांगातील निरुक्ताचे स्थान सविस्तर स्पष्ट करा.

Ans:

*****